

Szerkesztők és olvasók

Tizenhat vers, egy novella, egy kisregény, négy cikk, illetve tanulmány, hat könyvkritika, két képzőművészeti cikk, egy színházi recenzió: ez a Tiszatáj februári számának statisztikai mérlege. E számok persze önmagukban nem sokat mondanak, csupán arra való, hogy az arányokat jelezzék, amelyek egyébként ebben az új számban is harmonikusak. A szám karakterét azonban nem ez a harmónia, tehát nem az egyenletesség határozza meg, hanem a cikkek és tanulmányok, azaz az értékező próza kiemelkedése az egyéb anyagokból.

Nem mintha például a szépirodalom érdektelen lenne. Most is színvonalas a versrovat — elég Szepesi Attila, Simai Mihály nevére utalnunk — bár hadd mondjuk meg, a szerkesztőség törődhetne egy kicsit a költészet hagyományosabb hangvételéhez ragaszkodó olvasókkal is. Dalolóból, közvetlenebbül átélhető, ha tesszük, gyorsabban felfogható versekből is közölhetne számonként a lap; a rovat így színesebbé és talán népszerűbbé válna.

Nem érdektelen a szépirodalom sem. Igaz ugyan, hogy azt az életérzést, amellyel Jávors Ottó novellájában foglalkozik, sokan megírták, már — a „megöregedett” néni kollégistát, hajdani ifjúsági vezetőket illúzióvesztéséről van szó — az írás kompozíciója mégis friss, lendületes, nem elsősorban életnyaga, hanem ügyes szerkesztése miatt. Végh Antal kisregénye jóval nagyobb vállalkozás — érthetően, miért nem került a címlapra —, de bármennyire érdekes, a folyóirat ebben a számban csak az első részét közli. Véleményt a teljes mű megismerése után mondhatunk.

Ebben a lezserelő helyzetben a kritikusnak végül is az izgalmasabb értékező próza marad. De előbb tulajdonképpen ide tartozó könyvkritikai rovatról: most is olyan könyveket választott ismertetésre, amelyek nem szenzációk, a közönség körében semmiféle izgalmat nem okoztak. A szorgalmas kötelességteljesítés lelkiismeretessége és unalma érződik ezeken a hasábkokon. A Szegedről indult Szepesi Attila első könyvéről a Tiszatájnak nyilvánvalóan írnia kell — más kérdés a szerkesztői ügytelenség: miért éppen akkor, amikor verseit is közlik? —, de például biztos, hogy Sütő András

A Tiszatáj új számáról

regényéről ebben a számban kellett írni? Annál inkább, mert a határainkon túl élő magyar művészekről — Sütő is közéjük tartozik — egy másik, egyébként kitűnő írásban, Szijs Rezső szellemes tanulmányában olvashatunk. Ez megint szerkesztés ökonomizálásának kérdése, akárcsak az, ami a rovat legfőbb baja: közömbösség az olvasói igények iránt.

Számonként és havonként legalább egy népszerűvé vált, valami miatt sikeres könyvet lehetne és kellene a Tiszatájnak tollhegyre tűznie. Alantas feladat ez? Ha a könyvet nem olvassák, recenzióját pláne nem; a Tiszatáj lehet hogy csak az irodalmároknak írják, de egészen biztos, hogy nemcsak nekik adják ki. Ha érdeklő a szerkesztést — hogy valami megbotránkoztatót mondjak — én magam is szívesen olvastam volna például A szezbombáról egy irodalmár eszmefuttatását, mert ő nemcsak egy futó pillantást tudott volna vetni a regényre, mint én és még sok más sietős ember-társam, hanem ráért volna elmélkedni fölőtte. A könyv ugyan, mint irodalom, tényleg silány, de mint a szexhullám dokumentuma, mint például könyvkiadásunk egyik ellentmondására, mint válasza egy igényre, gondolom, szociológiai szempontból is tanulságos lehet. A recenzió emberek közt arra jó, hogy azokról a dolgokról, amelyek annyira nem fontosak, hogy sok időt áldozunk rájuk, de érdekesek és divatosak, tehát valamit mégiscsak kell tudni róluk — kíváncsiságból is —, röviden elmondja a lényegét.

Sok mindenért kárpótlanak viszont a tanulmányok. Váci Mihály két kiadatlan írásának közlése például felér egy szenzációval, s nemcsak irodalomtörténeti értelemben. Elvileg ugyan nem ad újat, amit el nem készült Tömörkény tanulmányához jegyzett föl a költő — a parasztsággal, a néppel való azonosulás intenzitását emeli ki az életműből —, de érdekes és meggyőző dokumentum abban a vitában, ami olyan régóta folyik és valószínű-

leg sohasem zárul le, hogy tudniillik tényleg nagy író volt-e Tömörkény? Másképpen — talán egy kicsit kacifántosabban — fogalmazva: azonosulása a néppel etnográfiai természetű volt-e vagy mélyebb? A másik Váci-írás rövid esszé Dosztojevszkijről. Ebben is, mint egyébként a Tömörkényről szóló vázlatban, önmagáról is beszél a költő; előbbiben a maga igazolását is keresi a szegedi író életművében, az utóbbiban saját sorsáról szól.

Nagyon izgalmas és, ha lazán is, azokhoz a vitákhoz kapcsolódik, amelyek Szeged szellemi életéről a közelmúltban lezajlottak, Szelényi Iván és Vágóölgyi András hosszú című tanulmánya a Hazai Tükörben: Társadalmi részvétel, politikai informáltság Szegeden és Pécsen. A cikk egy szociológiai kutatás eredményeiről számol be: Szegeden 704, Pécsen 840 lakost kérdeztek ki a szóban forgó témákból. A vizsgálat vég-eredményének megismerése előtt biztos voltam abban, hogy az összehasonlítás Szeged árára, balul üt ki. Legnagyobb meglepetésemre Szeged nagyon jól szerepelt — ha szabad ezt a vizsgálatot vetélkedőnek felfogni. Hogy a tanulmányt a szegedi olvasók hasonló érzésekkel fogadják majd, mint szövegéből kitetszik, maguk a szerzők is sejtették. Ezért sajnálatos, hogy kissé szűkszavúak. Magáról a vizsgálatról, anyagáról és módszeréről jóval többet kellett volna közölniök. A végeredmény helyességében magától értetődőleg sem okunk, sem jogunk kételkedni, de tény, hogy olvasás közben néhány dolog homályban maradt. Nagyon szép például, hogy Szegeden a válaszadók több mint 90 százaléka helyesen válaszolt arra a kérdésre, ki a városi tanács vb elnöke. De hogy ez a válasz az összehasonlításban mit ér, csak akkor tudhatjuk, ha legalább azt közlik például, hogy a pécsi tanácselnök hány éve áll a posztján. De ez sajnos, sok mással együtt, elmaradt. A tanulmányokat E. Fehér Pál Masaryk legendája és valósága című érdekes és aktuális esszéje zárja. Tartalmáról most nem szólva, az írás módszerét emelném ki: akadémikus unalom helyett életzerű élelenség. Gondolom, ilyen tanulmányokat szeretne közölni a Tiszatáj máskor is.

Ökrös László

Ivóvíz a tengerből

Az ipar és a mezőgazdaság világszerte egyre több vizet fogyaszt, ugyanakkor az édesvizet tároló ciszternák egyre nagyobb mértékben szennyeződnek. Ez szükségessé teszi új vízkészletek felkutatását. Az egyik megoldást a tengerek és óceánok vízkészletének felhasználása jelenti. Japánban például egy kormányprogram értelmében nyolc év alatt hatalmas édesvíz-üzemet építenek, ahol a tenger vizéből naponta egymillió tonna édesvizet állítanak elő. Ez lesz a világ legnagyobb hasonló „vízgára”.

Tanács

— Ha harapni készül, csak üssön a fejére.

Nyilatkozat

— Lenne kedves lapunk számára tájékoztatást adni e témában...
— Készséggel. Ha ugyan megbeszélte főnökömmel, aki ugyan nem tud ezekről semmit mondani, hisz én értem csak a cégnél — ezt csak úgy zárójelben jegyzem meg —, de hát ő fenntartja a jogot magának, ha sajtónyilatkozatról van szó.
— Már beszélünk.
— Kérem. Tessek kérdezni.
— ?
— Az elmúlt évtizedben igen sikeresen folyt.
— ?
— Összintén mondhatom.
— ?
— Minden főrumon megállja a helyét.
— ?
— Természet-

szerűleg. Körle-velemben is kifejtettem, hogy...
— Mindazonáltal. Mert ez szívügyünk társadalmi méreteiben.
— ?
— Es persze az is. Bizony.
— ?
— Teljes nyíltsággal, barátaink és ellenségeink előtt.
— ?
— Nem egészen.
— ?
— Annyira nem. Csak mintegy.
— ?
— Pszt. Ezt nem mondhatom. Csak magának. De kérem, ne jegygyezze.
— ?
— Eppen ez az! —
— ?
— Már a holnapi lapba lesz? Majd utánanézek, hogy pontos adat legyen benne.
— ?

— Meg az is.
— ?
— A jelenlegi külpolitikai helyzet miatt éppen-séggel nem.
— ?
— Nem kell olyan élesen felvetni. Most.
— ?
— Irányt vetünk rá, de.
— ?
— Csak hozzávetőleges adattal szólhatok.
— ?
— Na igen. De nem az a kulcskérdés.
— ?
— A mostani anyagellátási körülmények között.
— ?
— Oh, Igen. Ez volt az utolsó kérdés? Hát jó. Hogy köszöni? De kérem, nincs mit.
— ?
— Es ez volt az egyetlen őszinte válasz.

P. Szőke Mária

A bánat hizlalhat

Az ingerdús emberi környezet, az urbanizáció, a civilizáció különféle hatásai következtében világszerte növekvő irányszórat mutatnak a különféle idegrendszeri ártalmak, betegségek. Ez már nem meglepő, de tetejébe újabban mind többször hallunk, úgynevezett pszichoszomatikus betegségekről is.

Régóta ismeretes — mondta dr. Magyar Imre egyetemi tanár, az I. számú Belgyógyászati Klinika igazgatója —, hogy a pszichés hatások szerepet játszanak mind az egészséges, mind a beteg ember szervezetének szabályozásában. Tudjuk azt is, hogy az idegrendszert érő hatások szervi elváltozásokat idézhetnek elő. Van, aki elpirul, van, aki elsápad, ha megijed valamitől, vagy szorongása lesz, bélmozgása fokozódik, erős szívdobogása lesz és egyéb testi tünetei is mutatkoznak. A pszichoszomatikus betegségek olyan egészségi elváltozásokat jelentenek, amelyeknek a kezelésében úgynevezett pszichés jelenségek, vagyis az idegrendszerre ható — rendszerint külső — tényezők játszanak közre.

Igaz, hogy a pszichés hatásoknak valamennyi betegség lefolyásában szerepük van, azonban vannak olyan betegségek, amelyekben ezeknek a hatásoknak a szerepe — döntő. Ilyen például a fekélybetegség, a vastagbélnek bizonyos fekélykelet-

kezéssel járó formája — az úgynevezett fekélyes vastagbélhurut —, de ilyen a tüdőasztmának nevezett betegség meg a magas vérnyomás betegsége is, sőt — meglepő, de így igaz — ebbe a csoportba sorolható az elhízás és a lesóványodás is.

A hizott és a sovány állapot természetesen szervi betegségek következménye is lehet, ám ha valakit nagy bánat ér, akkor egyszerűen azért, mert nem eszik — igenesak lesóványodhat. Van példa az ellenkezőjére is: valaki tengernagy bánatában a vigasztalást éppen az evésben keresi és találja meg. Ilyenkor alakul ki az elhízásnak az a formája, amely egyeseken, legtöbbször nőknél fordul elő.

NAPI KISLEXIKON

a telek-rendeletekről

Egyre többen vásárolnak napjainkban telket, vagy távolabbi céljuk, hogy ingatlanot szerezzenek. A telektulajdonnal kapcsolatos tudnivalókat az új telekrendeletek tartalmazzák.

● Mi a telek?

A személyi tulajdon mértéke szempontjából kétféle telket különböztetünk meg: lakótelket és üdülőtelket. A kettő közös elnevezése: építési telek. A lakótelek: állandó tartózkodást szolgáló, már beépített, vagy magánérőből beépíthető földrészlet. Üdülőtelek olyan földrészlet, amelyen ideiglenes tartózkodás céljára szolgáló épület áll, vagy magánérőből építhető. Az olyan földterület nem telek, amelyen a tulajdonos engedély nélkül családi házat vagy üdülőt épített, de a fennmaradási engedélyt nem kapta meg és a lebontást elrendelték.

● A telekadó?

Telekadót csak az állampolgárok tulajdonában levő beépítetlen telkek után kell fizetni. Ilyen telek minden olyan földrészlet, amely állandó tartózkodás céljára szolgáló üdülőépülettel magánérőből beépíthető. A beépített telkek mentesek a telekadó-fizetési kötelezettség alól. Beépítettnek tekinthető a telek akkor, ha azon végleges fennmaradási engedéllyel lakó- vagy üdülőépület áll, vagy 10 év eltelt használatba vétele óta.

● Kötelezettségek?

Evente egyszer út- és közműfejlesztési hozzájárulást fizetnek az állampolgárok és nem állami szervek tulajdonában álló beépítetlen és beépített lakó- és üdülőtelkek tulajdonosai. A hozzájárulás mértékét az illetékes városi, községi tanács állapítja meg. Jogszabály határozza meg a hozzájárulás felső határát.

Az első fokú építésiügyi hatóság elrendelheti a beépítési kötelezettséget az illetékes községi, illetve városi tanács vb hozzájárulásával.

● Vásárlás?

Magánforgalom és állami telektérkeztetés útján történhet. (Az állam vásárol is telket.) Az államtól vásárolók kedvezményben részesülnek. A külterületi állami földet, melyek nagyüzem céljára nem alkalmasak, a tanácsai szervek kerteszerű művelés céljára értékesítik, vagy bérbe adják. Ezek területe nem haladja meg a 200 — 400 négyszöglet.

Ormos Gergő

KÖNYVAGOSOK PARADICSOMA

KISREGÉNY

8.

Tehát lakótársam volt néhány percre, állapította meg a Miniszter, s a képzeletében felvont mind az állam, amit előző életében közvetlenül, vagy közvetve ismert.

Kellemetlen tépelődések közepette virrasztott, akkor nyomta csak el az álom, amikor oda-kiált éledt a hajnal.

A férfiak közül az első éjszakát Tat és Cain zavartalanul végigaludta. Ők is sokat barangoztak a rengetegben, testüket alaposan felkarcolta a növényzet, eszükbe jutottak olyan fogalmak, hogy például gyögyyszer, fertőtlenítés, sebkötés, cipő, ivópohár, sőt ezeken felül sok más is korábbi életükből, de amint megérkezett a sötétség, s az őserdőt nehéz, páras illatok szállták meg, ők lefelejték a barlangjukba, s mindkettőjüket elnyomta az álom. Cainenak ugyan eszébe jutott Abel, bosszankodott, hogy nem tudta kitessékelni a barlangjából, de aztán a kérésre gondolt, s nagyon erősnek, hatalmasnak érezte magát.

Tatnak nem volt jóformán semmiféle gondolata. Teleette magát estefelé és lefeküdt.

Tom, a barlangjába térve, megpróbálta össze-

foglalni első természetes napjuk eseményeit. Megállapította, hogy jól sikerült a partraszállás, feltételezte, hogy mindenki megfelelő barlangot talált, s napközben se lehetett semmi baj, mert nem hallott segélykiáltásokat.

Amint végigtért a jól felépített fekvőhelyén, akarva-akaratlan a nőkre gondolt. Láttá képzeletében az arcukat, szemüket, a fedetlen testüket, legjobban Ket időzött, mozgott, ficánkdozott a képzeletében, s hosszú ideig forgatta magában a gondolatot, vajon hogyan akadnak majd össze ebben a Paradicsomban, hogyan alakul a megváltozott körülmények között a férfi és a nő viszonya. Sok minden eszébe jutott még, de így kezelt kikapcsolódni, elaludni, s akkor eszébe ötlött, vajon ki, hogyan esiholja majd tízük közül az első tüzet — s ilyen gondolatokkal játszadozva aludt el.

Abel lefekvés után se tudott megszabadulni Cain fellépésétől. Mért kellett beleakadnia ebbe a barlangba? Mért nézett rá olyan fenyegetően? Semmiképpen se fogok megalázkodni előtte, határozza el, s első álmában máris Caint látta, nagy bot volt a kezében, vadul ütögette a növényzetet, aztán feléje fordult, de váltott hirtelen az álom, s máris a régi életében járt, a városszerű utcákban, ahol mintha valamiféle tündetésre készültek volna az emberek.

A nők alaposan kimerültek estére. Elsőnek Ely bűjt meg a barlangjában. Nem sokat törődött a sebeivel, melyeket a bozót kegyetlen tüskéi vágtak a bőrén, az járt az eszébe, vajon ezen a mai elmélkedésen túl hogyan jelentkezik a tudatában a mindenek fellett uralkodó

istenség, hogyan alakulnak át előző életének fogalmai. Egyelőre nem tudott erre semmiféle alapot találni, megpróbálta megnyalogatni égo sebeit, ahol elérte, s amint elaludt, roppant méretű katedrálisokat látott, nem kőből, márványból épült templomokat, hanem mintha az élő fák alkották volna az ijesztően remek épületeket, s egyetlen ember se tartózkodott kongó belsejükből.

Szavamra, jó lenne most itt mellettem Tat — gondolta Ket, amint végigtért a fekvőhelyén. Tat a legkülönb közöttük, legalább is Ket őt tartotta annak, rá gondolt, erős testére, köteless, vastag izmaira, s izgalmasan mulatott azon, milyen fehér Tat bőre is azokon a részen, ahol régi életében mindig ruhát viselt. Isteni jó muri lenne, ha most betoppanna ide, vagy a sötét erdőben találkoznának valami almafának képzelt lombzat alatt és megtörténne a régi mesék jelenete Ádám és Éva között. Tat egy kicsit lomha ugyan, de milyen vad volt, ha néha-néha felment hozzá és lehajtott két pohár italt, majdnem szétöntötte a bútorokat. Mennyivel más volt, mint például Cain, vagy Tom, Abelről nem is beszélve. Itt biztosan egészen más lesz minden. Óvatosan forgolódott az átmelegedett almon, erősen fűlelt kifelé, hát-ha meghallja Tat surranó lépéseit, de nem jött senki, csak az őserdő zúgott csendesen, mint egy folyamatosan hortyogó óriás.

(Folytatjuk.)